

Üye Toplantısı

22, Ekim 1995 Cumartesi günü saat 13,00 de odamız Toplantı salonunda Üyelerimizin katılımıyla "Meslek Örgütleri ile ilgili Anayasa Değişikliğinin ve Buna Bağlı Yapılacak Yasa Değişikliklerinin Değerlendirilmesi ve Tartışılması" yapıldı, *

TMMOB'nin konuya ilişkin koyduğu ilkeler çerçevesinde süren tartışmalar sonucunda konuyla ilgili yatay örgüt birimlerinin bilgilendirilerek görüşlerinin alınması ve gelen bu görüşlerin kurulacak bir komisyonca redakte edilerek çerçeve bir metin halinde TMMOB'ye gönderilmesi doğrultusunda görüş birliğine varıldı

Konuya ilişkin olarak TMMOB tarafından hazırlanan çalışmayı yayınlıyoruz*

ANAYASA'DAKİ SON DEĞİŞİKLİKLERE GENEL BİR BAKIŞ

Anayasa değişikliği süreci 21 Kasım 1991 tarihinde DYP^SHP Koalisyonu'nun göreve başladığı tarihten önce her iki Partinin seçim kampanyalarıyla başladı, Ve bu Partilerin 12 Eylül'ün "Kışla Talimatnamesi"*1 olarak nitelenen Anayasası başta olmak üzere demokratik yaşamımızı düzenleyen tüm yasaları da kapsayan değişim vaatleri kamuoyunda destek gördü. Ancak Koalisyon Hükümeti'nin protokolünde ve Hükümet Programında da yer alan bu değişim ve demokratikleşme eğilimleri hükümetin kurulduğu günden itibaren unutulmaya başladı. Yaşadığımız son 4 yıllık dönemde Hükümetin ve Parlatmentonun statükoyu koruma ve hatta askerlerin anayasal ve hukuksal rejimini savunma noktasına geldiğini gördük, yaşadık. Sonuçta ülke tarihinde toplumda doğmuş olan demokratikleşme eğilimine Hükümetten, Siyasal Partilerden ve Parlatmentodan verilen yanıt ne yazık ki gerçek demokratik-

leşmeyle ilgili olmayan göstermelik, zorlama ve biçimsel bir Anayasa değişiklikleri demetiyle verildi.

Bu değişiklikler özetle;

Anayasa'nın başlangıç bölümünde yeralan ve 12 Eylül müdahalesini meşru ve millete mal olmuş gibi gösteren bölüm çıkarıldı. Ancak askeri rejim döneminde çıkarılan yasaların Anayasa'ya aykırılık iddiasında tauunuümayacağı ve 12 Eylül sorumluları hakkında cezai, mali veya hukuki sorumluluk iddiasının ileri sürülemeyeceğini içeren geçici 15, maddeye dokunulamadı.

Derneklere, meslek Örgütlerine, sendikalara ve kooperatiflere konmuş olan siyasal partilerle ve birbirleriyle işbirliği ve ortak çalışma yasağı getiren bölümler çıkarıldı.

İlgili maddesinde kamu çalışanlarına toplu sözleşme ve grev hakkı tanımayan ve yalnızca senaifika kurma ve toplu görüşme hakkı tanıyan bir düzenleme getirildi. Böylece yüzbinlerce kamu çalışanının yıllardır sürdürdüğü ve temel hak ve özgürlüklerin adımının temelini oluşturan grevli ve toplu sözleşmeli sendika kurma hakkı bir kez daha verilmemiş oldu.

Yurtdışında bulunan vatandaşlara, cezaevindeki tutuklulara, ve 18 yaşını dolduran her Türk vatandaşına seçme ve halkoymasına katılma hakkı tanındı.

* Parti üyesi olma sınırı ZI'den 18'e indirildi. Ancak hakimlere, savcılara, yargı organları mensuplarına kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlilerine, işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlilerine ve yüksek öğretim öncesi öğrencilere, silahlı kuvvetler mensuplarına, siyasal partilere üye olma yasağı devam ediyor. Yüksek öğrenim elemanlarının siyasal partilere üye olabileceği kabul ediliyor ancak yönetimde görev almak isterlerse istifa etmeleri gerekiyor.

- Partilere yurtdışında faaliyet serbestisi tanınıyor. Kadın kolu, gençlik kolu, yan kuruluş ve vakıf kurma olanağı da tanınıyor,
- Siyasal partilere sivil toplum örgütleriyle siyasal ilişki ve işbirliği içinde bulunabilecekleri hakları tanınıyor.
- Kapatılan siyasal partilerin yönetici ve üyelerine temelli siyaset yasağı yerine yalnızca 5 yıllık bir kısıtlılık getiriliyor,
- Milletvekili sayısı 550'ye çıkarılıyor.
- Milletvekillerinin istifası bu kez TBMM'nin onayı koşuluna bağlanıyor,
- TBMM'nin toplanması her yıl Eylül ayının ilk günü yerine Ekim ayının ilk günü toplanması hükmü getiriliyor,
- Anayasa Mahkemesi'nin kapatılması istemiyle yargılanan Siyasal Parti Başkanı'ndan veya onun vekilinden savunma alacağı hükmü getiriliyor.

Bu sonuçta kuşkusuz OHAL Bölgesi'nde yaşanmakta olan çatışmaların ortamında giderek güç kazanan askeri, otoriter eğilimlerin sivil sifatsi erki başka bir deyişle Hükümeti, Siyasal Partileri, Parlatmentoyu ve hatta kamuoyunu yaygın bir milliyetçi-dinci propagandayla etkilemesiyle varılmıştır. Sivil demokratik güçlerin sesine kulak tıkayan ve toplumun gerçeklerinden koparılmış bu otoriter erk Türkiye'nin imzaladığı uluslararası sözleşmelerde kabul ettiği demokratik değerlerle de çatışma noktasındadır, 12 Eylül Anayasası'nın Devleti güçlendiren ve bireyi, yurttaşı ezen kurgusu olduğu gibi korunmuştur. "Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğü" nü koruma adına yazılmış olan ve bir ceza yasağı maddeleri niteliğinde olan maddeler değişiklik gündemine alınmamıştır. Ne ki bu değişikliklerle Türkiye'nin demokratikleşme yolunda adım attığı biçimde bir propagandayla iç ve dış kamuoyu yanıltılmaya çalışılmıştır.

TOPLANTI

e, savaşa endekslenmiş bir
tikleşmenin savaş bitmeden
gelemediğini yaşamış bu«
lıyız. Demokratikleşmenin
her kesiminde tartışılması»
vil toplum örgütlerince hazır-
ın yaşaktı olduğu bir dönem-

üedenle toplumsal katılımın
:acak çabalan mı z devam ede-
anş talebimiz sürekli ve gün-
in başında yer alacaktır,

MADDEDEKİ

ÂŞİKLİK ÜZERİNE

ayı yıldan beri Parlamento-
deminde olan Anayasa deęi-

TMMOB'nin ve diğer meş-
klerinin de önemli gündem

ni oluşturdu. Meslek Birlikle-
sa Deęişiklikleriyle genel ola-

irliklerimizin kuruluş madde-
35, maddeyle özel olarak ilgi-

\ Ortak çalışmalar sonucunda
\mn antidemokratik hüküm»

yıklanması ve 135, maddenin
naşı gerektiğine ilişkin ortak

saptandı. Oluşturulan bu gö-
^asi partilerin genel merkezle-

MM Başkanı'na, Cumhurbaş-
* Hükümet'e ve Parlamenter

üze iletildi,
k görüşleri içeren yazıda

a'da egemen olan antidemok-
layısın sınırlı düzenlemelerle

esi mümkün değildir. Bugün
ii gereken toplumun beklenti-

"ultusunda anayasa'nın tümü-
m geçirilmesi ve yeniden ya-

ir" tespiti yapılmıştır.
Ee aynı yazıda "bugünkü ko-

istemlerimizin karşılanama-
espitiyle üzülerken vazgeçiyor

a olsa Anayasa değişiklikleri-
lame getirilmesini bir gelişme

liteliyor, 135, maddenin deęi-
ıpsamma alınmasını da mem-

a karşılıyor" demiştik, Böy-
ütmeye, yaşamaya büyük bir

ve iyimserlikle destek ver-

elerimiz ve önerilerimiz şöy-

leydi:

- Meslek Birlikleri mesleki dene-
tim yapabilmeliler.

- Sivil Toplum Örgütlerinde olu-
şan gelenekleri seçimlerini demokratik
kuralları işleterek yapmalarına engel
değildir, Bu nedenle Anayasa'da se-
çimlerin yargı gözetimi altında ve giz-
li oyla yapılmasına yönelik hükme ge-
rek yoktur,

- Kamuda çalışanlar da dahil mes-
lek mensupları mesleklerini yürütebil-
mek için ilgili meslek kuruluşlarına
üye omahdırlar.

- Meslek örgütlerinin siyaset yap-
malarına ve siyasi partiler, sendikalar
ve derneklerle ortak hareket etmelerine
getirilen yasaklar kaldırılmalıdır,

- Meslek örgütleri üzerindeki dev-
letin vesayet denetimi kaldırılmalı ve
bu örgütlerin denetimleri yasada gös-
terileceği şekilde seçilmiş organları ta-
rafından yapılmalıdır,

- Amaç dışı faaliyetlerle ilgili ka-
rar verme yetkisi yargı mercisinde ol-
malıdır,

500 bine yakın üyesi bulunan mes-
lek birliklerinin bu önerilerinin dikka-
te alınacağını ummuştuk. Ancak Parla-
mentoda 135, maddeyle ilgili yapılan
değişiklik bu umudumuzu boşa çıkar-
mıştın Değişikliklerde;

- Meslek Birlikleri'ne mesleki de-
netim yetkisi tanınmamıştır,

- Sivil Toplum Örgütlerine güven-
sizlik devam etmiş, seçimlerini yargı
gözetiminde yapmaları hükmü korun-
muştur.

- Kamuda çalışanların meslek ku-
ruluşlarına üye olmaları isteklerine bı-
rakılmıştır«

- Meslek örgütlerinin siyaset yap-
malarına ve siyasi partiler, sendikalar,
derneklerle ortak hareket etmelerine
getirilen yasaklar kaldırılmıştır 135,
maddeyle ilgili tek olumlu değişiklik
bundan ibarettir,

- Devletin mali ve idari denetim
yetkisi olduğu gibi korunmuştur,

- Amaç dışı faaliyetlerde bulunan-
lar hakkında göreve son vermeyle ilgi»

İi "kanunun belirttiği merci"ye "Cum-
huriyet Savcısı"da eklenmiştir.

Böylece Cumhuriyet Savcılarında
da görevden alma yetkisi verilerek
müdahale yolları çoğaltılmıştır

- Gecikmesinde sakınca bulunan
hallerde en büyük mülki amire tanı-
nan "bu organları geçici olarak görev-
den uzaklaştırma" yetkisi kabul edilen
yeni metinde süreler olarak daraltıl-
mış, ancak "suçun- işlenmesini veya
suçun devamını önlemenin yahut ya-
kalamanın gerektirdiği hallerde gecik-
mede sakınca varsa meslek kuruluşla-
rının veya üst kuruluşlarını faaliyete
meta ile yetkilendirilebilir" ifadesiyle
Parlamento meslek örgütlerini ve
onun yöneticilerini potansiyel suçlu
gibi değerlendirmiştir, 1982 yılında
135, maddeyi TMMOB'-yi dağıtmak
ve denetlemek için değiştirmişlerdi,
13 yıl sonra aynı yaklaşımla ama bu
kez TMMOB'yi faaliyetten men tehdi-
diyle yeniden baskı altında tutmak is-
temektedirler,

Bu nedenle son yıllarda Parlamen-
todan ya da Hükümetten ne zaman bir
demokratikleşme vaadi yükselse "ey-
vah bir adım daha geriliyoruz" diye
kaygı duyuyoruz. Anayasa değişiklik-
lerine bağlı olarak yasal düzenlemeler
gündeme gelecek aynı kaygıları bu
düzenlemeler için de taşıyoruz,
TMMOB Yasası'nda daha beter deęi-
şiklikler olmasın diye çaba harcayaca-
ğız, kamuoyuna, ilgililere öneriler su-
nacağız,

Bize rağmen bu düzenlemeleri ya-
pan güçlerin kimler olduğunu biliyo-
ruz, Kamu adına her türlü teknik ve
mali denetimden rahatsız olanlara, dü-
şük standartlı şartname ve kurallara
aykırı üretimden çıkar sağlayana»
kentleşmeyi kentsel ranta feda edenle-
re ve çıkar gruplarıyla işbirliği, yapan-
lara, bu çıkarları korumanın zemini
olan 1982 Anayasası'm savunanlara
karşı verdiğimiz mücadelemizi yılma-
dan sürdürmeye kararlıyız.